

Beleidsplan begraafplaatsen en crematorium Middelburg

Toekomst verkenning 2001 - 2030

April 2001, gewijzigd mei 2001
Gemeente Middelburg
Afdeling Groenbeheer

Inhoud:

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
<i>Kerntakenonderzoek</i>	5
2. Algemeen beleidskader	6
<i>Maatschappelijk kader</i>	6
<i>Doelstelling begraafplaatsen en crematorium</i>	6
<i>Wet en regelgeving</i>	7
3. Statistische gegevens en sterftecijfers	8
<i>Sterftecijfer CBS</i>	8
<i>Prognose crematorium</i>	8
<i>Prognose begraafplaatsen</i>	10
4. Begraafplaatsen	11
<i>Kengetallen en normstelling</i>	11
<i>Ruimen van graven</i>	12
<i>Ruimen van graven op de begraafplaats</i>	13
<i>Westelijke Oude Havendijk</i>	13
<i>Uitbreiding begraafplaats</i>	14
<i>Westelijke Oude Havendijk</i>	14
<i>Uitbreiding begraafplaats Veerseweg Arnemuiden</i>	15
<i>Overige maatregelen begraafplaatsen</i>	15
5. Aula condoleanceruimten en crematorium	16
<i>Uitvoering van diensten</i>	16
<i>Uitbreiding accommodatie</i>	17
<i>Overige verbeterpunten</i>	18
<i>Oplossingsrichtingen</i>	18
6. Financiering en exploitatie	19
<i>Huidige exploitatie</i>	19
<i>Investerings</i>	20
<i>Inkomsten</i>	20
<i>Arbeidsinzet en overige exploitatiekosten</i>	21
<i>Exploitatie</i>	21
<i>Risico's en reserveringen</i>	22
7. Activiteitenlijst	23

Bijlagen

1. Rapport Scoop
2. Overzicht jaarcijfers BCR
3. Overzicht van investeringen en exploitatie begraafplaatsen en crematorium 2001-2030
4. Uitbreidings- en ruimingsplan begraafplaats Westelijke Oude Havendijk
5. Ophogingsplan begraafplaats St. Laurens
6. Ophogingsplan begraafplaats NW. en St. Joosland
7. Uitbreidingslocatie begraafplaats Veerseweg Arnemuiden
8. Overzichtstekening begraafplaatsen Middelburg

Begraafplaats 'Oude Dijk' Nieuw en Sint Joosland

Samenvatting

De uitvaartcultuur heeft de afgelopen decennia grote ontwikkeling doorgemaakt. Deze maatschappelijke veranderingen hebben invloed op het gemeentelijke beleid. Ontwikkelingen in sterftcijfers en de huidige kwantiteit en kwaliteit van de diverse begraafplaatsen en accommodaties versterken de noodzaak om het beleid nader te bepalen en uit te werken voor een langere periode.

De doelstelling is om naast de algemene begraafplaats aan de Westelijke Oude havendijk, mogelijkheden tot begraven te behouden voor de kernen Arnemuiden,, Nw. en St. Joosland en St. Laurens. Verzorgde begraafplaatsen met een eigen karakter zijn het streven.

Het sterftcijfer zal de komende decennia voor Middelburg toenemen van 400 tot 500 a 600 in 2025. Om voldoende begraafmogelijkheden te hebben zijn uitbreidingen van de begraafplaatsen Westelijke Oude Havendijk en Veerseweg Arnemuiden noodzakelijk omstreeks 2010. Voor die tijd is het ruimen van graven op de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk gepland. Het ruimen van graven heeft duidelijke voordelen boven uitbreiden, heeft eerder op deze begraafplaats plaatsgevonden en is praktisch en juridisch goed uitvoerbaar.

Sinds enkele jaren heeft het geheel van de begraafplaatsen en crematorium een positief financiële resultaat. Het resultaat wordt behoudens een bijdrage aan het concern gereserveerd voor toekomstige investeringen. Voor het geheel van de lijkbezorging wordt blijvend een kostendekkende exploitatie beoogd. Middels een aantal maatregelen in de zin van het genereren van meer inkomsten is dit met het voorgestelde investeringsplan mogelijk. De huidige bijdrage aan het concern zal worden afgebouwd en ook in de toekomst is werken met een reserve lijkbezorging noodzakelijk om investeringen kostendekkend mogelijk te maken en risico's af te dekken.

Begraafplaats 'Radenmacherstraat' Arnemuiden

1. Inleiding

De begrafeniscultuur heeft een grote verandering doorgemaakt. Werd in het verleden de dood weggestopt, nu hebben mensen duidelijk meer aandacht. Graven en begravenissen krijgen in het dagelijks leven een belangrijkere plaats en in de media is er ruime aandacht. Voltrok de uitvaart zich in anonimiteit, momenteel is het steeds vaker een publiek gebeuren. Voor herdenkingsmogelijkheden is de aandacht evenredig toegenomen. Persoonlijke invullingen van diensten en monumenten is gemeen goed geworden. De toegenomen aandacht is de reden voor herbezinning op het gemeentelijk beleid. Temeer omdat in nabije de toekomst, mede door toename van het absolute aantal overledenen, beslissingen noodzakelijk zijn.

Aan de beleidsnota liggen een aantal onderzoeken ten grondslag. Door Arcadis-Heidemij-Advies is in 1999 onderzoek gedaan naar de aanwezige capaciteit van de verschillende begraafplaatsen. Dit bureau heeft eveneens aanbevelingen gedaan voor toekomstige uitbreidingen en maatregelen om de huidige capaciteit beter te benutten. Door Raadgevend ingenieursbureau F. Koch BV is in 2000 een onderzoek afgerond inzake de accommodaties. Zij hebben onderzocht, hoe door bouwkundige aanpassingen knelpunten in het huidige gebouw op de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk op te lossen zijn. Ze heeft een ruimtelijke en financiële verkenning uitgevoerd. Tot slot is door Scoop(Zeeuws instituut voor zorg welzijn en cultuur) een prognose gemaakt voor het crematorium. Aan de hand van bevolkingsgegevens zijn ontwikkelingen doorgerekend naar de toekomst.

Kerntakenonderzoek

In 1995 en 1996 zijn de gemeentelijke taken onderzocht. In het kader van de kerntakendiscussie is beoordeeld of taken in de gemeentelijke organisatie thuis horen of juist naar de markt afgestoten moeten worden. Onderwerp van onderzoek is het onderdeel begraafplaatsen en crematorium geweest. In februari 1996 heeft het college een principe-besluit op basis van een advies van de werkgroep kerntakendiscussie genomen. Het college was voorstander van het privatiseren van dit onderdeel van de organisatie. Medio 1996 heeft de gemeenteraad hier anders in beslist. Hij vond dat gemeentelijke inbreng gewaarborgd moest blijven en besloot om nader onderzoek te doen naar het vormen van een publiek-private-samenwerking en mocht dit niet mogelijk zijn een bedrijf binnen de gemeente te realiseren. Het bedoelde onderzoek is in 1997 uitgevoerd. Op basis van een actieplan is nader gesproken met enkele marktpartijen. Op basis van de eerste resultaten van het onderzoek is, mede in het licht van de start van het organisatie onderzoek door bureau Berenschot, door het college in maart 1998 besloten het onderzoek te beëindigen.

Inmiddels hebben opnieuw maatschappelijke en economische veranderingen plaatsgevonden. Al enkele jaren is het onderdeel lijkbezorging binnen de gemeentelijke begroting ruim kostendekkend, waarbij overeenkomstig een raadsbesluit, reservering van de meeropbrengsten plaatsvindt voor investeringen. Afgezien van een eventuele eenmalige opbrengst door verkoop is handhaven van dit werkterrein binnen de gemeentelijke organisatie financieel dus neutraal. Daarnaast is er een maatschappelijk tendens waarneembaar om zaken die tot het meer primaire pakket behoren in overheidshanden te houden. De discussie speelt in de wereld van nutsvoorzieningen maar ook op het terrein van lijkbezorging. In België is recent besloten om het privatiseren van crematoria te herzien en ze terug te brengen in overheidshanden.

De maatschappelijke en financiële situatie moet afgezet worden tegenover de organisatie ontwikkeling die door bureau Berenschot geadviseerd en het college van burgemeester en wethouders besloten is. Duidelijk moet worden hoe en op welke wijze kaders voor dit beleidsterrein te scheppen zijn. Het voorstel is hierin nader onderzoek te doen.

2. Algemene beleidskader

Bepalend voor het beleid zijn doelstellingen. Wat wordt beoogd te bereiken. Daarnaast is het wettelijke kader bepalend voor de mogelijkheden.

Maatschappelijk kader

Bij de uitwerking van de doelstelling zijn maatschappelijke ontwikkelingen te betrekken. Na de tweede wereld oorlog verzakelijkte de cultuur. Uniformering en standaardisering van diensten en begraafplaatsen. De dood en alles wat ermee samenhang, was in de jaren 70 en 80 taboe. Voor de begraafplaatsen en crematoria uitte dit zich in sobere diensten en weinig uiterlijk vertoon. In de jaren 90 is dit geleidelijk veranderd. Er is maatschappelijk veel aandacht voor dit onderwerp, een grote variatie in rituelen en plechtigheden ontstaan. Uitvaartdiensten duren gemiddeld langer en trekken opvallend meer bezoek. Monumenten kennen meer variatie in vorm, uitvoering en materiaal gebruik. Andere vormen van monumenten vinden toepassing (bv. memoriamzuilen, diversiteit in urnen en plaatsingsmogelijkheden voor urnen). Individuele invullingen voor overlijdensdiensten is aan de orde van de dag. Het gebruiken van de ovenruimte van het crematorium als onderdeel van een dienst komt bv voor. Het verstrooien van as op een dierbaar plekje, het gebruik van medaillons en andere sieraden met een kleine hoeveelheid as van een overledene. Bij de uitvoering van de daadwerkelijke lijkbezorging is tevens meer aandacht voor spiritualiteit en symboliek waarneembaar.

Naast veranderingen bij individuele plechtigheden vindt een maatschappelijke en collectieve ontwikkeling plaats. Herdenkingsdiensten en stille tochten bij rampen en zinloos geweld onder regie van de overheid komen regelmatig voor. Het plaatsen van monumentjes op plaatsen waar als gevolg van een verkeersongeval iemand overleden is, is in discussie en wordt incidenteel uitgevoerd. Het opnemen van rouwverlof in arbeidsovereenkomsten vindt plaats. Digitale grafstenen en memoriamboodschappen op internet hebben hun intrede gedaan en nemen een grote vlucht. Het zijn ontwikkelingen die geen direct gevolg hebben voor begraafplaatsen en crematoria. Maatschappelijk gezien komen zij hierdoor wel in een ander daglicht.

Een laatste aspect is de invloed van andere culturen en de wijze van omgaan met overledenen. In toenemende mate zullen de culturele minderheden gaan kiezen voor een plechtigheid in Nederland en daar eigen invulling aan geven. De maatschappelijke individualisering en het ontstaan van een multiculturele samenleving hebben een belangrijke uitwerking op de lijkbezorging en zullen vorm en aandacht krijgen in de uitwerking van de doelstellingen.

Doelstelling begraafplaatsen en crematorium

Alvorens tot uitwerking van beleid te komen is de doelstelling geformuleerd. Deze doelstelling is als volgt:

- Voor het grondgebied van de gemeente Middelburg mogelijkheden bieden tot begraven en voor de dorpen (St. Laurens, Nw. en St. Joosland en Arnemuiden) binnen haar grondgebied zoveel mogelijk aparte voorzieningen handhaven.
- De begraafplaatsen eigen karakters geven met mogelijkheden voor het geven van een persoonlijke invulling aan plechtigheden, rouwverwerking en herdenking.
- De begraafplaatsen een verzorgde groene aankleding geven die rust en gelegenheid tot overdenken biedt.
- Voor Middelburg en de regio (Walcheren, Noord en Zuid Beveland en Schouwen Duiveland) faciliteiten bieden voor het verzorgen van crematiesplechtigheden.
- De faciliteiten van het crematorium ook beschikbaar stellen voor begrafenisplechtigheden.
- De exploitatie van de begraafplaatsen en crematorium kostendekkend uitvoeren zonder winst oogmerk. Kostendekkendheid voor de aandachtvelden begraven en cremieren afzonderlijk nastreven. Voor de afzonderlijke begraafplaatsen kostendekkendheid per locatie trachten te realiseren.

Bij de uitwerking wordt een markt- en klantgerichte opstelling doorgevoerd. Voor de uitvoering zijn uitstekende faciliteiten met voldoende capaciteit en een voldoende vakbekwame bemensing noodzakelijk. Hierbij zijn kennis en ervaring en een uitgesproken klantgerichte houding basisvoorwaarde.

Wet- en regelgeving

Met betrekking tot de lijkbezorging is het wettelijk kader de Wet op de Lijkbezorging van maart 1991 met bijbehorende besluiten op de lijkbezorging. Inzake de wetgeving is momenteel aanpassing op ondergeschikte onderdelen in onderzoek bij het ministerie van Binnenlandse zaken. Daarnaast is er een inspectierichtlijn Wet op Lijkbezorging van november 1999. Deze richtlijn valt onder verantwoording van het ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Aanvullend op de wet zijn regels gegeven voor milieu en volksgezondheidsaspecten.

Het wettelijk kader is samen met het huidige gemeentelijk beleid vertaald in een Beheersverordening Gemeentelijke Begraafplaatsen en Crematorium, vastgesteld door de raad in oktober 1998. De tarieven worden jaarlijks vastgelegd in de tarieventabel behorende bij de verordening op de heffing en invordering van de lijkbezorgingrechten Middelburg.

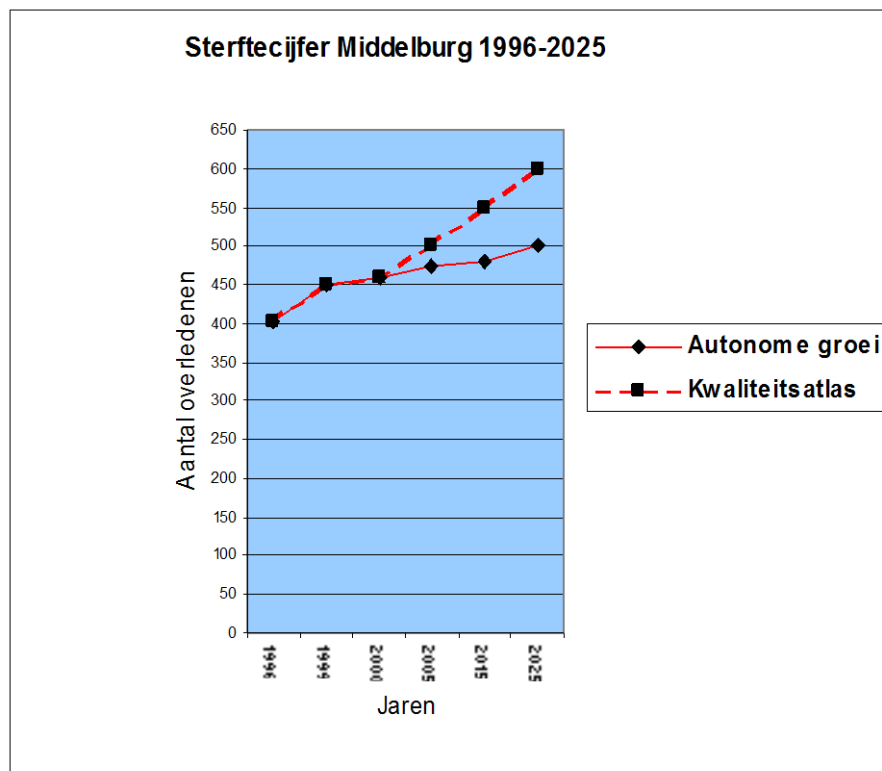
Begraafplaats Westelijke Oude havendijk

3. Statistische gegevens, sterftcijfers en prognoses

Om te komen tot een onderbouwde capaciteitsraming voor de begraafplaatsen en crematorium is een nadere analyse van de prestaties in het verleden en statistische gegevens met betrekking tot het sterftecijfer belangrijk. De gegevens moeten vervolgens gekoppeld worden aan een prognose voor de ontwikkeling van de bevolking en er moet een inschatting gemaakt worden van algemeen maatschappelijke en marktontwikkelingen.

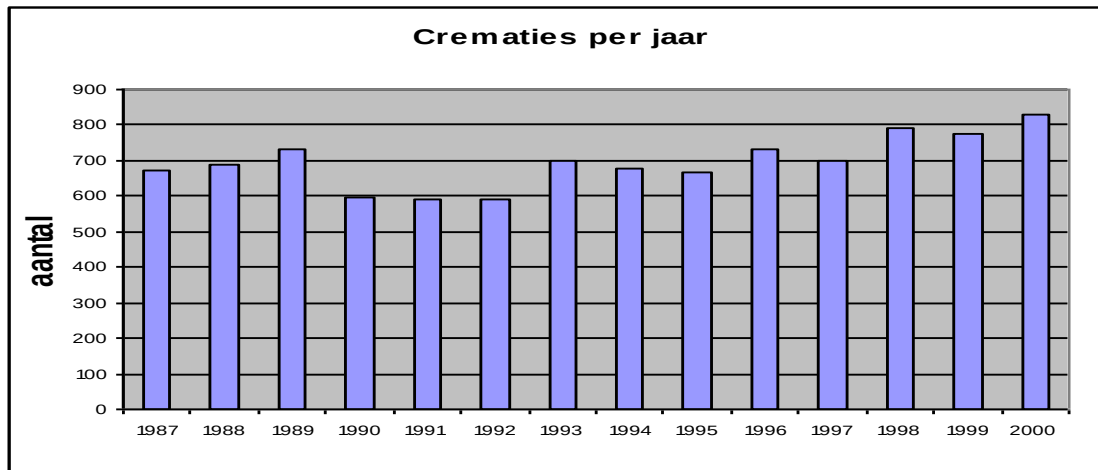
Sterftcijfers Centraal bureau voor Statistiek

Vergrijzing heeft de komende decennia veel invloed op het sterftecijfer. Door het centraal bureau voor statistiek is een sterftepromillage geprognosticeerd. Voor Middelburg is de prognose doorgerekend en betekent het een toename met 100(+25%) tot 200(+50%) overledenen per jaar voor de komende 25 jaren. Het verschil ontstaat door een verschil in prognose voor de omvang van de bevolking. Autonome ontwikkeling geeft een inwoner aantal van 45.434 inwoners in 2025. Vindt er een ontwikkeling, zoals vastgelegd in de kwaliteitsatlas plaats, dan zal het inwoner aantal groeien tot 55.000. Het verschil in het aantal overledenen met autonome ontwikkeling is duidelijk zichtbaar

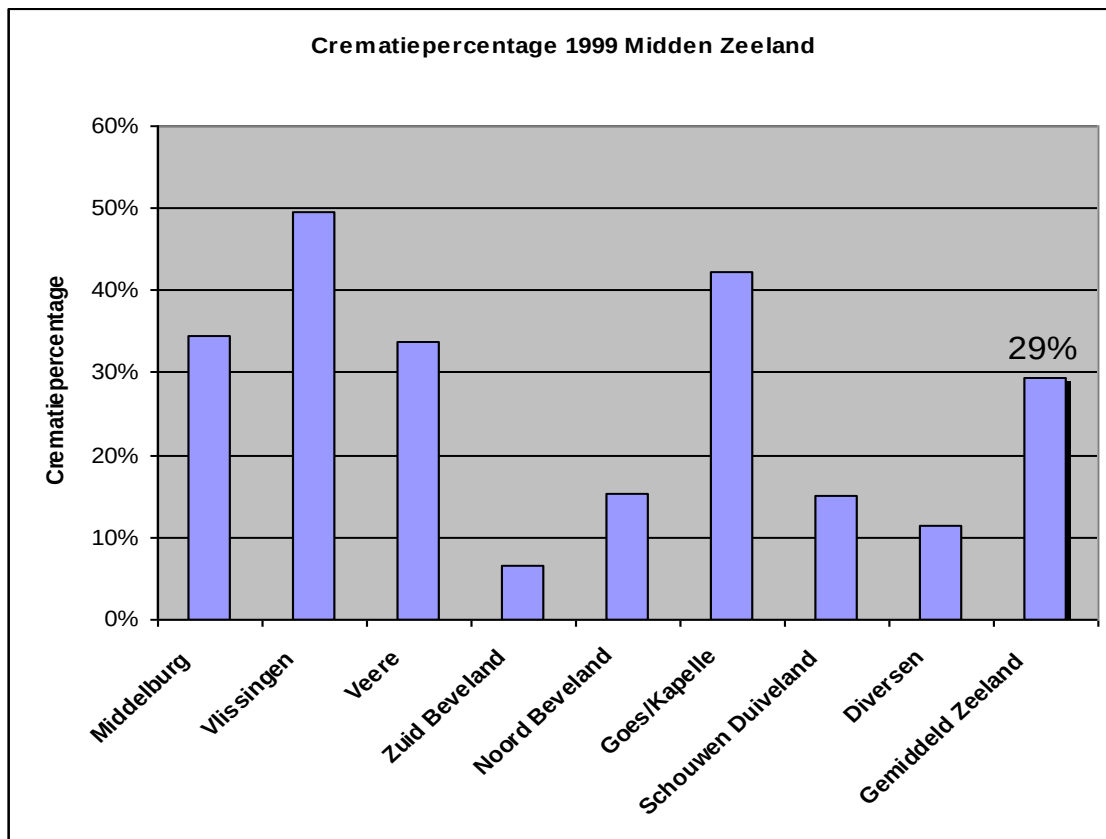

Prognose Crematorium

Voorgaande jaren is het aantal crematies gestaag toegenomen. De laatste jaren bedraagt het gemiddeld ca 750 crematies per jaar.

Uit de cijfers (1996-1999) is verder af te leiden dat 32% van het aantal overleden Middelburgers gecremeerd is. Landelijk is dit percentage 46. Met uitzondering van Vlissingen is vastgesteld dat het crematiepercentage in vergelijking met landelijk cijfers laag tot zeer laag is in dit deel van Zeeland. Deze constatering moet in relatie gezien worden met enerzijds de religieuze achtergrond van de bevolking en anderzijds met het feit dat pas sinds 1978 in Zeeland een crematorium is.

Bovenstaande cijfers zijn afgeleid uit het aantal crematies dat in Middelburg is uitgevoerd, het inwonertal en het landelijke CBS-sterftecijfer. Voor het opstellen van een prognose is advies gevraagd van Scoop. Op basis van de cijfers uit het verleden en een analyse van de beschikbare landelijke en provinciale prognoses

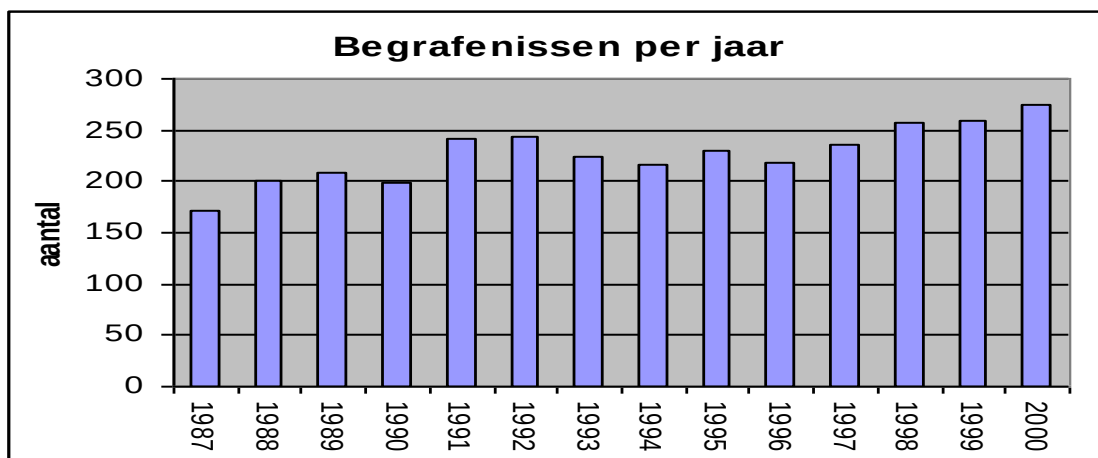
hebben zij een toekomstverwachting berekend. Statisch beredeneerd is een verdere lineaire ontwikkeling te verwachten. Rekening houdende met verwachte maatschappelijke processen is een afvlakking tot een polynome ontwikkeling denkbaar.

Prognose aantal crematies				
	polynoom		lineair	
	2010	2020	2010	2020
Verzorgingsgebied	980	1187	1010	1277
Buiten verzorgingsgebied	39	47	40	51
Totaal	1019	1234	1050	1328

Alles onder voorwaarde dat het aantal crematoria in de regio niet wijzigt. Dit is een onzekere factor. In geval er nieuwe crematoria komen, zal een groot effect ontstaan op de cijfers voor het crematorium in Middelburg. De kans dat er in Zeeland een nieuw crematorium gerealiseerd wordt is klein. Locaties kunnen zijn Goes en Vlissingen. In beide gevallen zullen de aantallen onder het huidige economisch minimum van ca. 600 crematies blijven. Met het toenemen van het aantal crematies neemt de kans toe. Voor de regio Goes zal eerder een minimum grens bereikbaar zijn. Het effect hiervan is ook groter dan van het realiseren van een crematorium in Vlissingen. In de periode 2015-2020 is het bereiken van een economisch minimum voor de regio Goes aannemelijk. Of dit daadwerkelijk leidt tot het realiseren van een crematorium is niet te voorzien. Dit hangt onder meer af van het voorhanden zijn van een geschikte locatie, planologische mogelijkheden, politieke afwegingen en financiering. Tot slot kan door het realiseren van de Westerschelde tunnel een effect ontstaan. De inschatting is dat positieve en negatieve gevolgen(meer gebruik van het crematorium in Terneuzen) elkaar zullen opheffen.

Prognose begraafplaatsen

Het aantal begrafenissen neemt de laatste jaren gestaag toe. Dit afgezien van het effect van de gemeentelijke herindeling in 1997. In dat jaar is als gevolg van het grotere aantal inwoners het aantal begrafenissen toegenomen. Als gevolg van de vergrijzing van de samenleving zal het aantal begrafenissen de komende jaren verder stijgen.

Het doorrekenen van de te verwachten autonome ontwikkeling of het model van de kwaliteitsatlas geeft een beperkt effect op de benodigde capaciteit voor de begraafplaatsen. Voor de planvorming is uitgegaan van ontwikkeling volgens het groeimodel van de kwaliteitsatlas. Voor het bepalen van de benodigde capaciteit op de begraafplaatsen is de verdeling tussen begraven en cremieren van belang. Hierbij wordt uitgegaan van het huidige crematiepercentage voor Middelburg van 32%. Beide aannames zijn dus zo gekozen dat ook in een maximale behoefte kan worden voorzien.

4. Begraafplaatsen

Voor de begraafplaatsen is in 1999 onderzoek gedaan door Arcadis-Heidemij Advies naar de toekomstige behoefte aan grafruimte voor de verschillende begraafplaatsen. De conclusies uit dit onderzoek zijn opgenomen in deze nota en verder uitgewerkt.

Kengetallen en normstelling

Voor het gebruik van begraafplaatsen is uitgebreid statistisch en ruimtelijk onderzoek uitgevoerd. Dit heeft geresulteerd in kengetallen waarmee de toekomstige situatie te bepalen is. Uitgangspunten voor de berekening van de benodigde capaciteit zijn als volgt geformuleerd:

Aantal overledenen voor Middelburg	450 in 2000 en 600 in 2025 overeenkomstig het groeimodel van de kwaliteitsatlas.
Crematiepercentage	32% overeenkomstig het huidige % voor Middelburg.
Bevolkingsontwikkeling op basis van Kwaliteitsatlas Middelburg 2030	45.000 inwoners in 1999 neemt toe tot 55.000 inwoners in 2025.
Verdeling over de verschillende gaftypes.	Eigen graven 37,0% Bijzetting in eigen graf 24,5% Algemene graven 38,5%
Verdeling van het aantal begrafenissen over de verschillende begraafplaatsen.	Westelijke Oude Havendijk 80,5% Arnhemse Veerweg 10,6% St Laurens Noordweg 5,8% Nieuw en St. Joosland Oude Dijk 3,1%
Gemiddelde gebruiksduur van de voor bepaalde tijd uitgegeven graven en algemene graven	Eigen graven 32 jaar(ervaringscijfer is dat 40% van de nabestaanden de grafrechten na 30 jaar niet meer verlengd) Algemene graven 22 jaar(voor situaties van voor 1979 25jaar)
Benodigd oppervlak per graf	Grafruimte inclusief marges rondom 4,3m ² (netto oppervlak) Grafruimte inclusief groenvoorziening en ontsluitingspaden 10m ² (bruto oppervlak)

Capaciteit begraafplaatsen(Overzichtkaart is als bijlage ingevoegd)

In Middelburg zijn 9 begraafplaatsen in gebruik, met een totaal oppervlak van ca 12ha. Het merendeel van de begraafplaatsen is niet meer in gebruik voor het uitvoeren van begrafenissen. Deze begraafplaatsen zijn “vol”. Voor de toekomst zijn de volgende locaties van belang.

Locatie	Oppervlak	Restant eigen graven per 1-1-1999	Restant algemene graven per 1-1-1999	Overige gegevens per 1-1-1999	Jaar waarin de begraafplaats naar verwachting vol is.
Begraafplaats Westelijke Oude Havendijk	73.889m2 (exclusief uitbreidingsruimte 8693m2 en locatie AZC ca 9800m2)	739	628	30 eigen kindergraven, x algemene kindergraven, en x urnengraven	2007(afgezien van ruiming van graven en inrichten gereserveerde uitbreidingsruimte)
Begraafplaats Veerseweg Arnemuiden	8.315m2	170	204	30 kindergraven	2010
Begraafplaats Noordweg St. Laurens	9.466 m2	100	165	30 kindergraven	2017(afgezien van ruimen van graven en ophoging)
Begraafplaats Oude Dijk Nw. en St. Joosland	8795m2	156	165	30 kindergraven	2030(afgezien van ruimen van graven en ophoging)

Ruimen van graven

Bij de afweging inzake het ruimen van graven speelt in de eerste plaats de principiële vraag. Maatschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat het ruimen van graven na het verlopen van de grafrusttermijn algemeen geaccepteerd is. Slechts 14%(landelijk onderzoek door het Nederlands Instituut voor Publieksonderzoek in opdracht van een aantal uitvaartorganisaties in de zomer van 2000) vindt dat een graf nooit mag worden geruimd zo bleek uit het onderzoek.

Het niet ruimen van graven kan beleidsmatig een uitgangspunt zijn. Bij het bepalen van de capaciteitsberekening is uitgegaan van het ruimen van graven op de locatie Westelijke Oude Havendijk. Gezien het feit dat in het verleden op deze begraafplaats ruiming van graven(laatste ruiming in 1985) heeft plaatsgevonden is het uitgangspunt, dit zonnig opnieuw uit te voeren. Bij het uitgeven van graven is hier steeds een beleid gevoerd, waarbij de grafrechten eindigen als verlengen niet plaatsvindt en is het in stand houden van algemene graven voor een bepaalde periode gegarandeerd. Juridisch is er geen beletsel het omschreven beleid in praktijk te brengen. Praktisch gezien geeft het ruimen van graven doorslaggevende voordelen:

- Hergebruik van grafruimte is praktisch goed uitvoerbaar en aanzienlijk goedkoper dan nieuwe aanleg. De kostenbesparing is tweeledig. De investeringen en kapitaallasten zijn lager en de onderhoudskosten zijn geringer omdat het areaal kleiner blijft.
- De sfeer van de oudere delen van de begraafplaats is zeer aansprekend voor nabestaanden, het opnieuw grafruimte creëren op deze delen is daarom gewenst.
- Door opnieuw graven uit te geven op oudere delen blijven deze aantrekkelijk en bezoek van graven blijft plaatsvinden.
- De omvang van de begraafplaats blijft beperkt, waardoor de onderhouds- en exploitatiekosten relatief laag blijven.

Op alle overige begraafplaatsen is ruiming nu en wellicht later niet aan de orde. Op de begraafplaatsen in Nw. en St. Joosland en St. Laurens vindt sinds 1978 uitgifte voor een bepaalde periode plaats. Sindsdien is overeengekomen dat algemene graven 25 jaar in stand gehouden zullen worden en zijn eigen graven voor minimaal 20 jaar uitgegeven. Een discussie inzake ruimen zal daarom pas in de periode 2010-2020 zinvol zijn. Onderzoek naar het verwijderen van monumenten van graven voor deze begraafplaatsen, waarbij de termijn van instandhouden voorbij is of waar de rechten vervallen zijn zal de komende jaren plaatsvinden.

In Arnemuiden vindt het werken met een bepaalde periode sinds 1999 plaats en er is voor die tijd steeds voor onbepaalde tijd uitgegeven. Een discussie over het ruimen van graven of het verwijderen van monumenten is niet relevant.

Ruimen van graven op de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk

Op de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk zijn verschillende locaties die in aanmerking komen voor ruiming. In het overzicht is een opsomming gegeven van de mogelijkheden tot 2005. Het betreft graven van voor 1975, waarvan de overeengekomen periode is verstreken (Algemene graven) of waarvan de rechten door de rechthebbende (de verantwoordelijke nabestaande) zijn beëindigd.

Alle locaties hebben betrekking op de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk				
Deel begraafplaats	Soort graven	Ruiming mogelijk vanaf	Oppervlak	Aantal graven
Vak S	Algemeen	2000	280m ²	149 graven
Vak I	Algemeen	2000	840m ²	210 graven
Vak K	Algemeen	2000	450m ²	110 graven
Vak L	Algemeen	2000	840m ²	210 graven
Vak A	Algemeen	2005	1625m ²	520 graven
Vak B	Eigen graven	2000(deels)		65 graven
Vak C	Eigen graven	2000(deels)		51 graven
Vak D	Eigen graven	2000(deels)		20 graven
Totaal			4035m ²	1335 graven

Het plan is om in 2003 een eerste ruiming uit te voeren. Uiteraard is het hierbij van belang zeer zorgvuldig te werk te gaan. In de richting van nabestaanden is een goede voorlichting uiterst belangrijk.

Na 2010 dienen zich regelmatig nieuwe locaties aan die voor ruiming in aanmerking komen. Voor algemene graven zijn de vakken E (in 2012) en T (in 2014) de volgende. In 2015 is het opnieuw uitvoeren van ruiming van grafakkers zinvol. Verder is het zo dat de rechten van eigen graven op ieder moment van verlengen te beëindigen zijn door nabestaanden. In werkelijkheid vindt dit ook plaats en er ontstaan jaarlijks een aantal graven die door ruimen weer geschikt te maken zijn voor opnieuw uitgeven

Algemene graven (graven in beheer bij de gemeente, waarin aan ieder de gelegenheid wordt geboden tot begraven).

Goede voorlichting speelt in het bijzonder bij algemene graven. Immers er is geen sprake van het beëindigen van rechten, omdat die niet gevestigd zijn. Na verloop van de periode die de gemeente overeengekomen is bij het in gebruik geven van de graven is de gemeente beslissingsbevoegd, inzake het ruimen. Aanvankelijk was de periode 25 jaar en sinds 1997, voortkomende uit de wijziging van de Wet op de lijkbezorging, is het 20 jaar geworden. De termijn overstijgt ruim de wettelijk vastgestelde periode van 10 jaar. De gemeente heeft de langere periode vastgelegd om nabestaanden bij algemene graven een periode te garanderen die overeenkomt met de wettelijke termijn bij eigen graven. Zodra de betreffende periode verstreken is, vindt er een aankondiging plaats dat de monumenten verwijderd zullen worden. Zodra vervolgens ruiming aan de orde is zullen bij de graven aankondigingen komen. Deze aankondiging zal 1 jaar gehandhaafd blijven en vergezeld gaan van publicaties op de informatieborden op de begraafplaats, in Faam, in regionale krant en op de gemeentepagina op internet. Nabestaanden zullen niet individueel benaderd worden. De gegevens van hen ontbreken en of zijn niet bruikbaar omdat er geen sprake is van rechthebbenden. Als oplossing voor nabestaanden die een graf willen behouden, kan herbegraven een alternatief zijn.

Eigen graven (een graf, ook wel bekend als familiegraf, waarvoor aan een natuurlijk of rechtspersoon het uitsluitend recht is verleend voor begraven en begraven te houden)

Bij het ruimen van eigen graven betreft het een individuele procedure en individuele ruiming. Het ruimen van hele akkers is niet aan de orde omdat rechthebbenden verschillend beslissen over de duur waarvoor een

eigen graf behouden blijft. Zodra de rechten verlopen(sinds 1997 na 20 jaar, daarvoor zijn verschillende termijnen gehanteerd), wordt contact gezocht met de rechthebbenden. Met hen vindt overleg plaats over het verlengen dan wel afstand doen van de rechten. Beslissen nabestaanden tot verlengen dan is hiermee de discussie voor een bepaalde periode beëindigd en blijft het graf behouden. Graven waarop rechten rusten komen niet in aanmerking voor ruiming. Bij eeuwigdurende rechten is ruiming dus niet aan de orde. Wordt afstand gedaan van rechten zal vervolgens in overleg het monument verwijderd worden en is de gemeente vrij om op een bepaald moment over te gaan tot het ruimen van het graf. Gezien de voorliggende procedure is in 95% van de gevallen meteen duidelijk wat mogelijk is, wanneer daadwerkelijk plannen bestaan tot ruimen. Voor een klein percentage is dit niet duidelijk, omdat rechthebbenden en/of andere nabestaanden onvindbaar zijn. In dat geval zal een procedure plaatsvinden als aangegeven bij algemene graven.

Juridisch kader bij ruiming is vastgelegd in de W op de lijkbezorging. De inspectierichtlijn Wet op lijkbezorging, geeft vervolgens aanvullende regels. De houder van de begraafplaats beslist inzake de ruiming. In dit verband is als houder de gemeente aan te merken. Voor de gemeente is de gemeenteraad bevoegd te beslissen inzake de ruiming. Het voornemen tot ruimen moet 2 maanden voor uitvoering gemeld worden aan de regionale inspecteur van de volksgezondheid voor de milieuhygiëne. Is besloten door nabestaanden om her te begraven dan is de procedure afwijkend.

Uitvoering van ruiming zal in de praktijk door landelijk werkende erkende bedrijven plaatsvinden. Zij zullen piëteitsvol en zorgvuldig zullen opereren. Gelijktijdig zullen eventuele herbegravingen in uitvoering komen. Alle werkzaamheden zullen plaatsvinden op basis van een opgesteld uitvoeringsplan. In het plan is onder meer aandacht voor arbo-omstandigheden, volksgezondheid en milieuhygiëne, uitvoeringsduur, afscherming van een deel van de begraafplaats, hoe omgegaan wordt met overblijfselen van kisten en bekleding van kisten, hoe te handelen met waardevolle voorwerpen en de herbestemming van volledig en onvolledig geskeletteerde delen. In basis is de gedachte de volledig en onvolledig geskeletteerde delen te begraven in verzamelgraven.

Hergebruik van geruimde algemene grafakkers na ruiming heeft structurele gevolgen voor de behoefte aan uitbreiding. De grafakkers die door ruiming vrijkomen betreffen allen het oude deel op de begraafplaats. Het plan is de akkers opnieuw in te delen en vervolgens in het algemeen uit te geven als eigen graven of eigen urnengraven. Deze uitgifte zal, zoals nu ook het geval is, plaatsvinden in volgorde van het beschikbaar komen van de graven.

Hergebruik van eigen graven op het oude deel, betekent dat temidden van oude gehandhaafde graven nieuwe eigen graven komen. De uitgifte kan zo georganiseerd worden dat mensen of nabestaanden een voorkeurslocatie aan kunnen wijzen of graven reserveren ruim voor overlijden. De kwaliteit van de omgeving van deze nieuwe graven onderscheidt zich van de akkers op de uitbreidingsdelen in positieve zin. Gezien de hoogteligging is te overwegen de graven voor 3 stoffelijke overschotten uit te geven(standaard is 2, nader cultuurtechnisch onderzoek is nog noodzakelijk). In een aantal gevallen is uitgifte voor 3 stoffelijke overschotten een nadrukkelijk verzoek geweest, waarin geen passend antwoord bestond. Door deze voordelen is het gerechtvaardigd een hoger uitgiftetarief te hanteren (het standaardtarief met 33% te verhogen voor deze bijzondere eigen graven).

Uitbreiding begraafplaats Westelijke Oude Havendijk

Door hergebruik van de vrijkomende grafruimte bij ruiming kan binnen de begrenzing van de huidige begraafplaats langer gewerkt worden. De inschatting is dat pas in 2010 het gereserveerde uitbreidingsdeel ingericht moet gaan worden zodat in 2012-2014 gebruik mogelijk is. Het steeds opnieuw benutten van de mogelijkheden tot ruiming van graven geeft op de langere termijn een zelfde uitstel van de noodzaak tot uitbreiding. De verwachting is dat het deel waar nu het asielzoekerscentrum gevestigd is in 2020 ingericht moet zijn voor gebruik. Waarbij het plan is zodra het asielzoekerscentrum op deze locatie verdwijnt, er reeds een groene buffer aangelegd wordt. De groen long vindt op deze wijze afronding en de locatie vraagt om deze hoogwaardige inrichting. Vervolgens is het door steeds ruiming uit te voeren, gedurende geruime tijd mogelijk, binnen de dan verkregen omvang van de begraafplaats, te blijven werken zonder capaciteitsproblemen.

Uitbreiding begraafplaats Veerseweg Arnhem

In Arnhem zal de begraafplaats aan de Veerseweg in 2012-2014 vol raken. De oude begraafplaats aan de Rademacherstraat is reeds volledig in gebruik. Behoudens een enkele bijzetting vinden hier geen begravingen meer plaats. Het is dus van belang om tijdig een nieuwe of een uitbreidingslocatie aan te wijzen. Het ligt voor de hand om de huidige begraafplaats aan de Veerseweg aan de noordzijde uit te breiden. De bestaande infrastructuur en faciliteiten als een wachtruimte kunnen dan de basisvoorziening blijven vormen. In de plannen van de kwaliteitsatlas is een dergelijke uitbreiding niet voorzien, bij de verdere uitwerking lijkt een uitbreiding van de begraafplaats inpasbaar. Om voor voldoende aantal jaren (uitgangspunt is 40 jaar) weer begraafcapaciteit te verkrijgen is uitbreiden met ca 1ha gewenst. Het betekent een verdubbeling van het huidige oppervlak. Dit met gelijktijdig doorvoeren van het uitgeven van graven voor 2 diep begraven. Nu vindt begraven 1 diep plaats. Door de voorgestelde maatregelen is op hetzelfde oppervlak een dubbele capaciteit te realiseren. In verhouding is 2-diep begraven dus ook duidelijk goedkoper dan 1 diep begraven. Op de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk is deze werkwijze dan ook al decennialang praktijk.

Om op tijd een uitbreiding beschikbaar te hebben is het gewenst om binnen afzienbare tijd de gronden te verwerven en een bestemmingsplanwijziging uit te werken. In 2010 is dan vervolgens de uitbreiding daadwerkelijk te realiseren.

Overige maatregelen op begraafplaatsen

Analoog aan de voorstellen voor de uitbreiding van de begraafplaats in Arnhem is voor de begraafplaats in Nw. en St. Joosland en St. Laurens het plan 2 diep te gaan begraven. Voor de delen die nog niet in gebruik genomen zijn, is te bezien of 2 begravingen boven elkaar mogelijk zijn. Zonodig kan dit bereikt worden door extra ophoging of andere cultuurtechnische maatregelen. Na 2030 (Nw en St. Joosland krijgt capaciteit tot 2040) cq 2017 (St. Laurens krijgt capaciteit tot 2026) is op deze wijze extra begraafruimte voor de beide locaties te realiseren. Door deze maatregelen in combinatie met een nog uit te werken ruimingbeleid in de jaren 2010-2020 is het vol raken van de begraafplaatsen Nw. en St. Joosland en St. Laurens verder te vertragen dan wel te voorkomen.

Nabestaanden zijn vrij in de keuze van een begraafplaats voor het uitvoeren van een begraving. Overwogen is maatregelen te treffen om te voorkomen dat de begraafplaatsen op de dorpen meer de voorkeur krijgen. Het op langer termijn behouden van capaciteit voor de dorpen kan hierdoor een probleem worden. Juridisch is dit echter onuitvoerbaar gebleken omdat willekeur ontstaat.

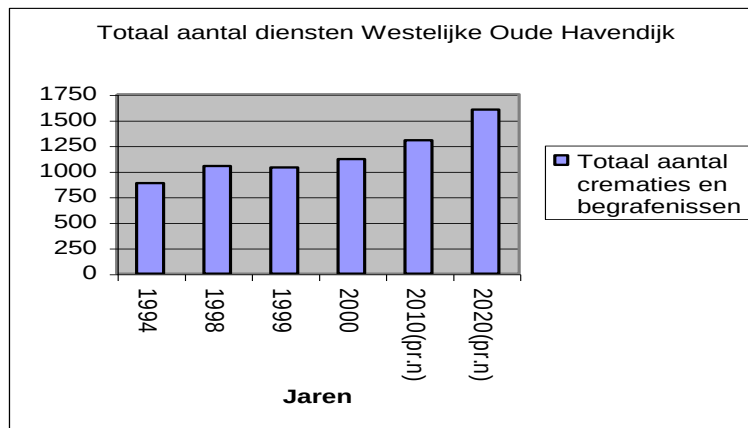
Entrée begraafplaats Veerseweg Arnhem

5. Aula, condoleanceruimten en crematorium

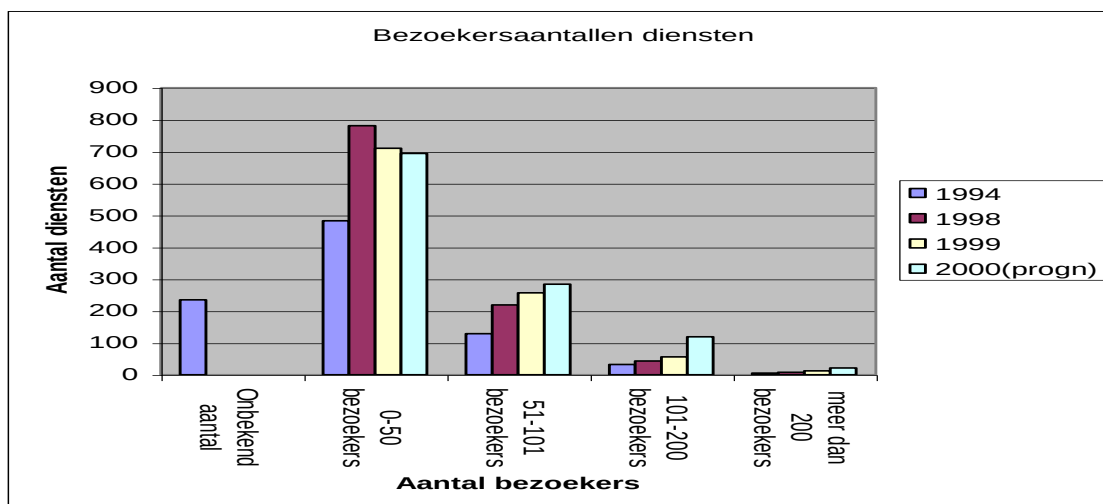
Het crematorium aan de Westelijke Oude Havendijk is in 1979 in gebruik genomen. Het betrof toen een uitbreiding op de in 1969 gebouwde aula voor de begraafplaats. In 1988/1989 is de accommodatie uitgebreid. Aanleiding was het gebrek aan ruimte. Zowel de aula als de condoleanceruimte bleken te klein en zijn toen ongeveer verdubbeld in oppervlak. Nadeel van de ingreep was dat de logistiek in het gebouw minder logisch werd. Nadien zijn nog enkele kleine verbeteringen doorgevoerd. Nu blijkt opnieuw dat het gebouw te krap is en uitbreiding(cq nieuwbouw) noodzakelijk is.

Uitvoering van diensten

Uit de crematie- en begrafenisgegevens blijkt, dat het aantal diensten dat verzorgd is, is toegenomen. Uit prognoses blijkt een verdere toename. Op deze toename moeten de faciliteiten aangepast worden.

Naast een toename in het aantal diensten is een toename in bezoek te constateren. Diensten met minder dan 50 bezoekers nemen geleidelijk af, terwijl de groep 51-100 toeneemt en diensten met meer bezoekers (101-200 en 201 en meer) verdubbeld zijn sinds 1994. Hierbij moet bedacht worden hele grote diensten(300 tot 500) mensen inmiddels enkele keren per jaar voorkomen. Het zal duidelijk zijn dat de grotere diensten meer tijd vragen. In toenemende mate vindt langer gebruik van de accommodaties plaats. Voorheen was het standaard 1 uur voor een dienst standaard. Momenteel is vaak 1,5 uur tot 2 uur per dienst en incidenteel nog meer tijd nodig.

Het aantal zitplaatsen in de aula is 120, met staanplaatsen mee is de totale capaciteit 250 tot 300 personen. De condoleanceruimtes hebben een capaciteit van respectievelijk 80 personen en ca. 150 personen. In praktijk worden deze ruimtes in 25% van de diensten niet gebruikt, omdat de plechtigheid volledig elders plaatsvindt (begravenissen op de dorpen) of omdat condoleance elders plaatsvindt.

De plechtigheden worden steeds op verzoek van de nabestaanden cq begrafenisondernemers ingepland. Waarneembaar is een verschuiving in de voorkeurtijden. De ochtend is steeds minder in trek. Tijden als 10.00 en 11.00 worden minder benut. Daarentegen neemt het middaggebruik toe. Tijden als 14.00, 15.00, 16.00 en ook al 17.00 worden meer gebruikt. De belangstelling voor zaterdagdiensten neemt eveneens toe.

Op jaarbasis is het aantal bezoekers onvoorstelbaar hoog. Gegeven de plechtigheden en de belangstelling per dienst zijn in 2000 ca 60.000 bezoekers ontvangen. Voor de toekomst is een stijging te verwachten naar ca. 80.000 in 2020.

Uitbreiding accommodatie

Meer diensten, langere plechtigheden en meer bezoekers zijn niet of onvoldoende op passende wijze te organiseren binnen de huidige accommodatie. Om met het oog op de verwachte ontwikkeling een goed antwoord te hebben is uitbreiding noodzakelijk. Het volgende is uitgangspunt:

- Een toekomstige aantal van 1600 plechtigheden voor de accommodatie Westelijke Oude Havendijk in 2020. Met 300 werkdagen (6 dagen per week exclusief feestdagen) betekent dit ongeveer 6 diensten per dag. Bij roosteruren van 10.00, 11.00, 12.00 en vervolgens 14.00, 15.00 en 16.00 is dit mogelijk. Waarbij 9.00 en 17.00 een reserve tijden zijn. In praktijk kunnen overigens problemen ontstaan doordat de verdeling over het jaar zal afwijken van gemiddelden.
- Basisgedachte is 1 aula, 2 condoleanceruimtes en 2 familiekamers, waarbij de capaciteit volledig op elkaar afgestemd moet zijn. Telkens is 1 uur aula te roosteren en kan vervolgens afwisselend een condoleanceruimte gebruikt worden. Deze ruimte is dan steeds maximaal 2 uur te gebruiken (totale plechtigheid is dus maximaal 3 uur). Om 12.00 uur is dagelijks 1 dienst te roosteren met 2 uur aula gebruik.
- Voor het aantal bezoekers uitgaan van maximaal 500.

Voor de verschillende onderdelen is het programma van eisen op hoofdlijnen als volgt.

Ruimte	Huidige capaciteit	Gewenste capaciteit
Aula	120 zitplaatsen 135 tot 185 staanplaatsen 250 tot 300 plaatsen totaal	200 zitplaatsen 200 tot 300 staanplaatsen 400 tot 500 plaatsen totaal Zodanig dat de ruimte ook geschikt is voor kleinere diensten
Condoleanceruimte 1	35 zitplaatsen 60 tot 90 staanplaatsen 95 tot 125 plaatsen	35 zitplaatsen 60 tot 90 staanplaatsen 95 tot 125 plaatsen
Condoleanceruimte 2	80 zitplaatsen	50 zitplaatsen geschikt maken voor kleine auladiensten in combinatie met gebruik als condoleanceruimte
Condoleanceruimte 3	-	75 zitplaatsen 125 tot 175 staanplaatsen 200 tot 350 plaatsen
Familiekamer 1	15 zitplaatsen	15 zitplaatsen
Familiekamer 2	-	20 zitplaatsen
Parkeerplaats	114 plaatsen waarvan 71 direct bij het gebouw	200 parkeerplaatsen

Overige verbeterpunten

Naast de ruimtelijke problematiek zijn er praktische problemen. Belangrijke aandachtspunten zijn.

- De totale logistiek van het gebouw is slecht. Met het toenemen van de diensten en publieke belangstelling is dit nu al een knellend probleem. Uitvaartstoeten ontmoeten elkaar wat zeer ongewenst is. Door het gebouw is geen goede scheiding tussen publieksrouting, de routing voor het personeel en het bedrijfsproces.
- De geluidsisolatie binnen het gebouw is onvoldoende. Geluidsoverdracht tussen de verschillende ruimten is zeer hinderlijk voor gebruikers.
- De vorm van de aula is onhandig asymmetrisch en de inrichting van de aula is gedateerd.
- De klimaatbeheersing in de diverse ruimtes laat te wensen over.
- Het ontbreekt aan een aantal kleinere functionele ruimten voor onder meer chauffeurs, het ontvangen van publiek en garderobe.
- De keukenfaciliteiten zijn deels verouderd en deels onvoldoende toegesneden op de grotere aantallen bezoekers en wensen.
- De installaties zullen aangepast moeten worden aan de nieuwe wet en regelgeving.

Oplossingsrichtingen

Voor het realiseren van de uitbreiding zijn meerdere oplossingen. Door Raadgevend Ingenieursbureau Koch is vrij uitvoerig onderzoek gedaan naar gefaseerde uitbreiding ten noorden van het gebouw in combinatie met het aanpassen van diverse ruimten.

Een 2de mogelijkheid is het realiseren van een uitbreiding op de locatie van het huidige voorplein, min of meer los van het huidige gebouw. Voordelen zijn dat overlast beperkter zal zijn en dat in het vinden van aansluiting bij het bestaande gebouw meer vrijheid bestaat.

Een derde variant is op een nabij gelegen plek een geheel nieuw gebouw realiseren. Nader financieel technisch onderzoek zal uit moeten wijzen welke optie de voorkeur geniet.

Accommodatie begraafplaats / crematorium Westelijke Oude havendijk

6. Financiering en exploitatie

In het voorgaande is aangegeven dat in de nabije toekomst forse investeringen nodig zijn om de doelstelling voor het beleidsterrein te realiseren. Vanuit de beoordeling van de bestaande situatie zijn uitbreidings- en verbeteringsvoorstellen gedaan. Onderscheid maken tussen de producten begraafplaatsen en crematorium is hierbij uiteindelijk minder van belang. Uitgangspunt is de exploitatie per aandachtsveld(begraven en cremen)of minimaal voor het totaal kostendekkend te voeren zonder winstoogmerk.

De ramingen en exploitatieopzet zijn berekend op prijspeil 2001.

Huidige exploitatie

De huidige exploitatie laat voor het totale product de laatste jaren een voordelig saldo zien. In 1999 was het bedrag f.190.000,- en voor 2000 is f.200.000,- voorzien. Afgezien van f.65.000,-, die naar de algemene middelen gaan, wordt het positief saldo toegevoegd aan de reserve lijkbezorging. Doordat investeringen gepleegd zijn vanuit de reserve zal de stand per 1-1-2001 ca.f.135.000,- bedragen.

In de bovenstaande exploitatieopzet is geen rekening gehouden met reserves begraafplaatsen en crematorium. Deze reserves zijn in 1994(reserve begraafplaatsen) en 1995(reserve crematorium) in het kader van een concernbrede operatie toegevoegd aan de afschrijvingsreserves. Het betrof een reserve begraafplaatsen van f.1.792.850,- en ca.f.600.000,- reserve crematorium. Als compensatie hiervoor worden jaarlijks de kapitaallasten voor de begraafplaatsen op concernniveau verrekend met de afschrijvingsreserve. In 2001 betreft het f.132.000,-. Doordat de verrekening op concernniveau pas achteraf plaatsvindt is het positieve effect op de exploitatie niet zichtbaar. In werkelijkheid is het tekort voor de begraafplaatsen aanmerkelijk kleiner en het resultaat voor het product lijkbezorging opvallend hoger dan de jaarrekening laat zien.

Investeringen(zie bijlage)

Per onderdeel is eerder aangegeven welke inspanningen nodig zijn om de doelstelling te realiseren. Alle voorziene investeringen zijn opgenomen in het bijgevoegde rekenschema. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de afschrijvingsverordening. In werkelijkheid kan de levensduur van de investering langer of korter zijn. Gemiddeld genomen zijn het reële periodes.

	Jaar	Bedrag in € prijspeil 1-1-2001	Rente% en afschrijving.
Begraafplaatsen			
Ophogen deel begraafplaats St. Laurens	2002	€ 45.393	5,8%-40jaar
Ruiming graven Begraafplaats Westelijke Oude Havendijk	2003	€ 226.963	5,8%-40jaar
Ophogen deel begraafplaats Nw. St. Joosland	2004	€ 45.393	5,8%-40jaar
Uitbreiding vernieuwing aula(zie verder onder crematorium)	2005	€ 453.926	5,8%-40jaar
Uitbreiding begraafplaats Westelijke Oude Havendijk	2010	€ 453.926	5,8%-40jaar
Uitbreiding begraafplaats Arnemuiden(2 lagen) incl. Aankoop gronden(1 ha)	2010	€ 703.586	5,8%-40jaar
Ruiming graven begraafplaats Westelijke Oude Havendijk	2015	€ 90.785	5,8%-40jaar
Uitbreiding begraafplaats Westelijke Oude Havendijk	2020	€ 453.926	5,8%-40jaar
Crematorium			
Milieumaatregelen technische installaties	2005	€ 453.926	5,8%-20jaar
Uitbreiding vernieuwing gebouwen Westelijke Oude Havendijk(zie verder onder begraafplaats)	2005	€ 2.269.632	5,8%-40jaar
Totale investering 2001-2030		€ 5.197.458	

In totaal betreft het een investering van ca f. 11.500.000,-(€5.197.458,-). In belangrijke mate wordt het bedrag bepaald door investeringen aan gebouwen(f.6.000.000,- en €723.549,-). Dit bedrag is gebaseerd op een verkennend onderzoek en raming voor verbouwen en uitbreiden van de huidige accommodatie. In de periode 2020-2030 zijn geen investeringen voorzien. Alle begraafplaatsen hebben voldoende restcapaciteit en de huidige plannen moeten voorzien in gebouwen die dan nog functioneel zijn. Na 2030 zijn alle investeringen van voor 2000 volledig afgelost.

Inzake het doorvoeren van de investeringen is aangenomen dat de reserves die de komende jaren ontstaan, hierin betrokken worden en dat investeringen die nodig zijn voor de installaties aan te passen aan nieuwe wettelijke regelingen, volledig gecompenseerd worden in de tarieven. Dit laatste is logisch omdat het een landelijke maatregel zal betreffen die ook elders op deze wijze verwerkt zal worden.

Inkomsten

Uitgaande van de huidige inkomsten is een toename te verwachten c.q. te realiseren. Een geleidelijke toename van het aantal begravingen en crematies geeft ook een geleidelijke stijging van opbrengsten.

In de rekenmodellen is rekening gehouden met een 1000 crematies in 2010, 1200 in 2020 en 1300 in 2030(jaarlijks toename f.25.000,- en €11.348,-). In vergelijking met de prognoses is een voorzichtig uitgangspunt gehanteerd. Daarnaast is gerekend met verhoging van het tarief voor cremieren ca. met totaal 10% voor 2002 en 2003(toename totaal f.114.000,- en €51.748,-). Gezien de prijzen bij overige crematoria is dit verantwoord(zie bijlage).

In de exploitatie van de condoleanceruimte zijn verbeteringen te realiseren. Een ruimer productaanbieding in combinatie met een andere wijze van beheer zal het resultaat duidelijk verbeteren. Met ander beheer zijn meer inkomsten te genereren dan in de huidige situatie. Een niet onbelangrijk bijkomend voordeel is dat er een zuiverder beeld zal ontstaan. In de nieuwe situatie moet het één onderneming zijn. In de huidige situatie is soms sprake van verschil in belangen. De beheerder van het crematorium is vooral gebaat bij een goede dienstverlening, terwijl de huurder van de koffiekamer belang heeft bij uitsluitend een goede exploitatie van de condoleanceruimte. Gezien de contracten is het beëindigen van de huur in 2006 mogelijk en is de verwachte meeropbrengst f.50.000,- per jaar (€22.696,-). Het aanpassen van de beheerssituatie is dan voor de hand liggend.

Het aanbieden van nieuwe diensten en producten geeft extra inkomsten. Gedacht moet worden aan memoriam-artikelen, andere mogelijkheden voor urnen door het nieuwe columbarium, geluidsopnamen van diensten enz. Uitgegaan wordt van f.20.000,-(€9079,-).

Voor begraven is een vergelijkbare opzet gemaakt. Uitgegaan is van een jaarlijkse toename met 5 begrafenissen tot 2030(jaarlijkse toename f.10.000,- en €47.662,-). Voor het bepalen van de tarieven lijkebezorging zijn comptabiliteitsvoorschriften en provinciaal toezicht van toepassing. De voorschriften richten zich in bijzonder op de mate van kostendekking, en de wijze van reserveren. Een verhoging van het tarieven voor begraven ca. met totaal 15% voor 2002 en 2003(toename totaal f.105.000,- en €47.662,-) . Gezien de prijzen bij overige begraafplaatsen in de regio en de genoemde regelgeving is dit verantwoord(zie bijlage).

Voor de begraafplaatsen op de dorpen is het tarief momenteel ca.10% lager dan voor de Westelijke Oude Havendijk. Voorgesteld wordt de tarieven op hetzelfde niveau te brengen. Hiermee is tegen te gaan dat deze begraafplaatsen omwille van het prijsniveau de voorkeur krijgen en komen de kosten en inkomsten voor deze begraafplaatsen beter in evenwicht.

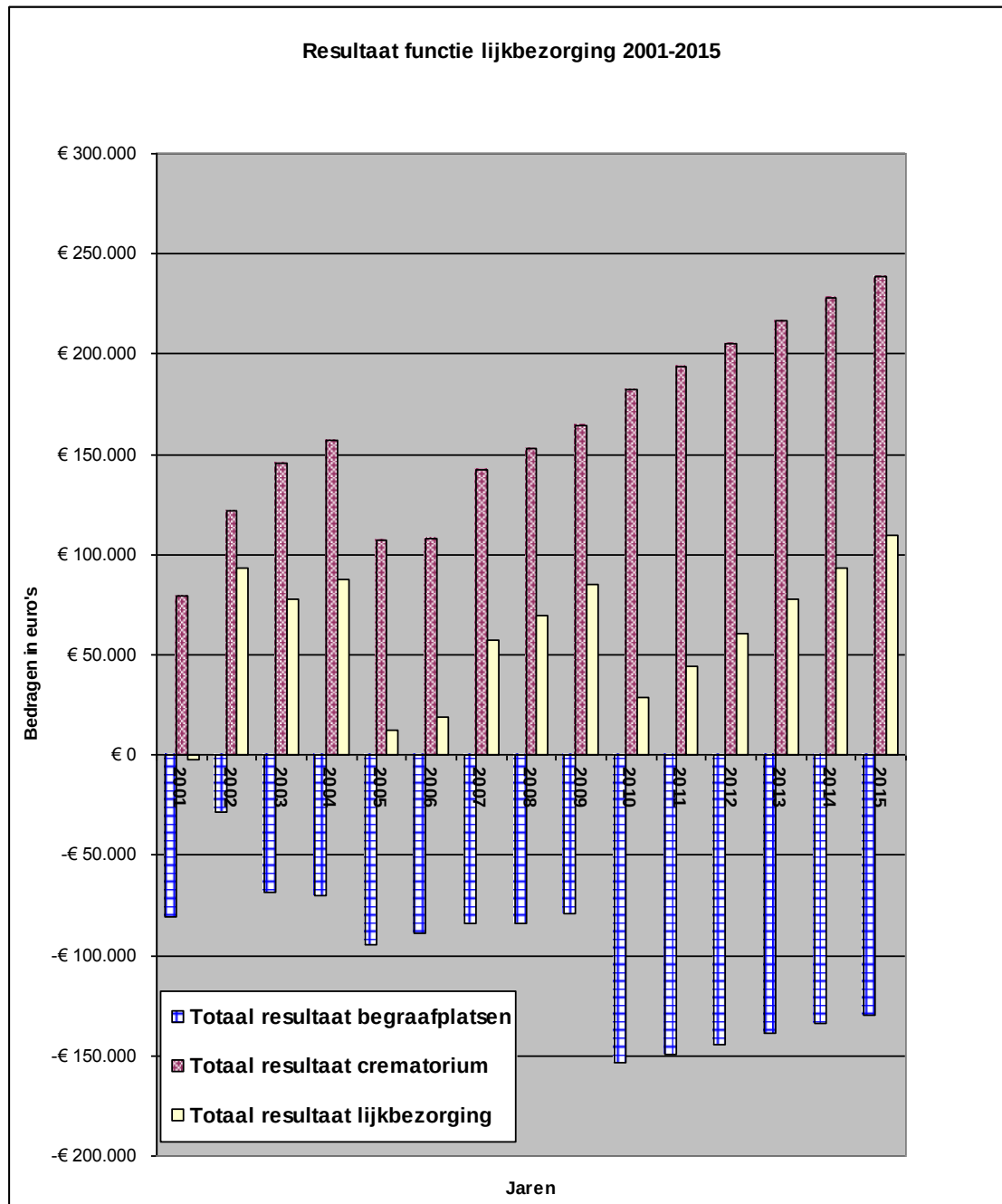
Arbeidsinzet en overige exploitatiekosten

Het zal duidelijk zijn dat de genoemde uitbreidingen en toenamen in dienstverlening extra kosten geven. Zowel voor de begraafplaatsen als voor het crematorium zijn hiervoor aannames gedaan. De huidige formatie van totaal 7,13 formatieplaats zal op korte termijn uitgebreid moeten worden of andere wijze invulling moeten krijgen. Sinds 1997(gemeentelijke herindeling en herijking formatie) worden jaarlijks ca

200 diensten extra uitgevoerd. In de toekomst zal dit geleidelijk verder toenemen. Gerekend is met uitbreiding met 1 volledige formatieplaats in 2003 en in 2005 0,5 formatieplaats. Gedacht kan worden aan medewerkers in gemeentelijke dienst, bij voorkeur in deeltijd, die gemakkelijk flexibel in te roosteren zijn voor het verzorgen van uitvaaddediensten en bijbehorende werkzaamheden. Nader onderzoek moet uitwijzen hoe en op welke wijze deze noodzakelijke uitbreiding vorm moet krijgen .

Exploitatie

De voorziene financiële effecten zijn in een rekenschema geplaatst en weergegeven in een grafiek.

Voor de periode 2001-2030 is nagegaan wat het totaal resultaat van de betreffende onderdelen zal zijn. Duidelijk blijkt dat ondanks de forse investeringen ook op langer termijn een positief resultaat voor het totale product realiseerbaar is. Het resultaat van de begraafplaatsen blijft op langere termijn negatief. Voor een merendeel wordt dit veroorzaakt doordat 5 van de 9 begraafplaatsen “gesloten” zijn en geen inkomsten hebben en doordat de begraafplaatsen voor de dorpen veelal niet kostendekkend zijn of blijven. Meer dan volledige compensatie zal plaatsvinden door het positieve resultaat van het crematorium. Hierbij moet bedacht worden dat de huidige bijdrage aan de algemene reserves van f.65.000,-(€38.548,-) hierin betrokken is. Voor de concernbegroting heeft dit geen gevolgen.

Risico's en reserveringen

Risico's in financiële zin zijn gezien de lange termijn niet uit te sluiten. Het aantal uit te voeren diensten of kosten kunnen afwijken van de gehanteerde aannames. Belangrijk is in bijzonder het risico dat elders een crematorium gevestigd wordt. Met name in de regio Goes is dit denkbaar. Dit zal pas aan de orde zijn in de periode na 2015. Mocht dit plaatsvinden dan kan het een aanzienlijk vermindering van de resultaten voor het crematorium in Middelburg betekenen. In het geval dat dit zich mocht aandienen is de verwachting dat het aantal diensten met 500 afneemt. Het voorziene positieve resultaat zal dan gedurende ongeveer 10 jaar negatief zijn(totaal ca. €2.300.000,-). Dit lijkt dramatisch, maar valt in werkelijkheid mee. In de jaren voor 2015(2006-2015) is er steeds een positief resultaat te verwachten van in totaal €650.000,-. Na 2025 ontstaat opnieuw een positief resultaat. Bij reservering van bedragen in een fonds ten behoeve van het afdekken van dit risico (of indien dit achteraf niet nodig blijkt te zijn voor latere investeringen) is het saldo van het tekort beperkt en in financiële termen binnen afzienbare tijd weer positief.

Het zal duidelijk zijn dat een nieuw crematorium elders op een later moment dan 2015, minder effect heeft op de exploitatie.

Columbarium Westelijke Oude Havendijk

7. Activiteitenlijst

Nr	Omschrijving	Planning
1	Aanpassen tarievenverordening op exploitatieopzet(begraven +15%, tarieven voor de dorpen 10% boven het tarief voor de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk brengen en cremeren +10%)	2001-2002
2	Blijvend werken met het reserveren van een positief resultaat voor de functie lijkbezorging voor latere investeringen en het afdekken van risico's.	2001
3	De huidige bijdrage vanuit de functie lijkbezorging aan het concernresultaat beëindigen	2002
5	Aankoop gronden voor uitbreiding begraafplaats Veerseweg Arnemuiden.	2001-2009
6	Wijzigen bestemmingsplan ten behoeve van de uitbreiding van de begraafplaats Arnemuiden.	2001-2009
7	Administratieve voorbereiding en uitvoering van ruiming van graven voor de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk(ruiming in 2003).	2001-2003
8	Onderzoek naar de mogelijkheden om over te gaan naar 2-diep begraven op de begraafplaats Noordweg St. Laurens. Indien mogelijk uitvoeren.	2001-2002
9	Onderzoek naar de mogelijkheden om over te gaan naar 2-diep begraven op de begraafplaats Oude Dijk Nw en St. Joosland. Indien mogelijk uitvoeren.	2002-2003
10	Realiseren van een deel voor urnengraven op de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk.	2002
11	Extra inzet arbeid(1,0 FPL).	2003
12	Aanpassen tarieven verordening waarbij uitgifte van graven op oude delen een afwijkend tarief krijgen(+33%) van graven op nieuwe delen op de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk.	2003
13	Aanpassen beheersverordening waarbij op het oude deel van de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk eigen graven voor 3 stoffelijke overschotten mogelijk worden.	2003
14	Planvoorbereiding en uitvoering uitbreiding en vernieuwing accommodatie Westelijke Oude Havendijk	2002-2005
15	Aanpassen technische installaties crematorium aan nieuwe milieumaatregelen(NER-normen)	2004-2005
16	Extra inzet arbeid(0,5FPL).	2005
17	Onderzoek naar het verwijderen van monumenten bij algemene graven waar de periode van verlopen is en eigen graven waar geen rechten meer voor gevestigd zijn voor de begraafplaats in St. Laurens.	2005-2010
18	Onderzoek naar het verwijderen van monumenten bij algemene graven waar de periode van verlopen is en eigen graven waar geen rechten meer voor gevestigd zijn voor de begraafplaats Oude Dijk in Nw. en St Joosland.	2005-2010
19	Komen tot een nieuwe wijze van exploiteren van de condoleanceruimten. Exploitatie in eigen beheer nader onderzoeken.	2006-2007
20	Ontwerp en uitvoeringsplan uitbreiding begraafplaats Veerseweg Arnemuiden	2008-2010
21	Ontwerp en uitvoeringsplan uitbreiding begraafplaats Westelijke Oude Havendijk	2008-2010

22	Onderzoek naar de mogelijkheden om over te gaan tot het ruimen van graven voor de begraafplaatsen St. Laurens en Nw. En St. Joosland.	2010-2020
23	Administratieve voorbereiding en uitvoering van ruiming van graven voor de begraafplaats Westelijke Oude Havendijk (ruiming in 2015).	2014-2015
24	Ontwerp en uitvoeringsplan uitbreiding begraafplaats Westelijke Oude Havendijk	2018-2020

Uitbreidingsmogelijkheid begraafplaats Veerseweg Arnhemuiden